

INLEIDING.

De moderne mens heeft in het algemeen veel belangstelling voor het verleden. Hierdoor is het ook verklaarbaar, dat er de laatste jaren zoveel boeken en andere publikaties verschijnen over de lokale en regionale geschiedenis.

Omdat er over het dorp Onstwedde tot op heden weinig of niets is gepubliceerd, was het 1100-jarig bestaan een prachtige gelegenheid om deze leemte te vullen. Zo werd, naast een historisch gedenkboek, ook de uitgave van dit historisch fotoboek gerealiseerd; alles onder auspiciën van de Stichting „Ocrea”, die de kern vormde van de Commissie „Onstwedde 1100”.

Helaas hebben we op onze speurtocht door het dorp geen foto's van 1100 jaar geleden kunnen vinden: de „photographie” werd immers pas in 1839 in Frankrijk uitgevonden. En toen duurde het nog ruim een halve eeuw

voor de eerste foto's hier gemaakt werden! De oudste foto, die U in dit boek aantreft dateert dan ook van 1895.

Zo rond de eeuwwisseling was Onstwedde eigenlijk nog helemaal agrarisch. Op oude kadasterkaarten zijn de boerderijen met de bijbehorende percelen duidelijk te onderscheiden. De enige buurten waar bewoning was, waren de tegenwoordige: Hardingstraat, Brink, omgeving van de Hervormde school, Dorpsstraat, Karskenslaan en de omgeving rond de Brink tegenover het huidige postkantoor. Er waren immers twee brinken!

Twee brinken, omdat het dorp bestond uit twee gedeelten: het Loug (= het zuidelijke gedeelte) en het Wold (= het noordelijke gedeelte). De scheiding werd gevormd door het „Spieck”, een kleine wetering ten zuiden van de huidige Christelijke School voor M.A.V.O., die verder liep langs de tegenwoordige Spijcklaan en uitmondde in de Mussel A.

Hoe men vroeger leefde en werkte hoorden we van vele oudere Onstwedders, die graag nog eens vertelden over „dei goie olle tied”.

Bij het schrijven van de teksten bij de foto's hebben we ons laten inspireren door de briefwisseling tussen Pait Lombok en Derk Dontje, waarover U las „Bij de omslag”. Zoals zij elkaar brieven schreven over allerlei bezienswaardigheden, die ze aantroffen in het Groningse land, voeren wij U middels 75 foto's door 't Onstwedde van 1895 - plm. 1960. Natuurlijk moesten we bij het schrijven proberen zoveel mogelijk de „couleur locale” (dat is Frans en het betekent ongeveer: streekeigen karakter) van de afbeeldingen aan te voelen. Daarom moesten we iets vinden, dat ons die gelegenheid bood. Iets dat uiteraard in de agrarische sfeer diende te liggen en ons door het grootste gedeelte van oud-Onstwedde zou voeren. Zo werden wij in gedachten twee boertjes, Pait en Kloas, die vanuit Veenhuizen met hun „swien”, dat „roezeg” is, naar de berenhouder in Onstwedde gaan. Deze

berenhouders woont op de hoek van de Luringstraat en de Dorpsstraat. Ons „swien” is echter nog vrij jong en de tikken met ons „stuurstokje” hebben niet altijd het gewenste resultaat. . . .

Dat we op onze tocht nu eens in 1895 en dan weer in 1950 zitten, was niet te vermijden. Dát lag niet aan het „swien”.

Uiteraard zijn we veel dank verschuldigd aan al diegenen, die zo bereidwillig waren foto's af te staan, ons gegevens verstrekten, en aan G. Schreuder — één van de Onstwedder kunstenaars —, die bovenstaande tekening maakte.

Onstwedde, maart 1977.

P. Rooks
K. Meijer